

Dr.M.H.Rathod
Adhyapak Sahayak
Anand Education College,Anand.

વર્તન સમસ્યા માટે જવાબદાર પરિબળો

1. તરુણ અવસ્થા
2. પર્યાવરણ
3. લાદવામાં આવતાં દબાણો
4. સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ
5. સ્વસંકલ્પના

વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકોનું વર્ગીકરણ

1. વધુ પડતી ક્રિયાશીલતા - આક્રમકતાવાળા બાળકો -આક્રમક બાળકો
2. વધુ નિયંત્રિત બાળકો
3. બાળગુનેગારો

1. આક્રમક બાળકો

એના બે પ્રકાર છે

1. અસામાજિક આક્રમક
2. સામાજિક આક્રમક

*આક્રમક બાળકોની લાક્ષણિકતાઓ

બેલ, વેલર અને વાલ્કોપે આપેલા ઘટકો

1. સાંવેગિક આક્રમકતા
2. સંતોષને પામવામાં વિલંબને સહન કરવાની અશક્તિ
3. તોડફોડ કરવી
4. ભટકવું
5. ચિંતાને કારણે ઉત્તેજિત
6. શિક્ષકના હસ્તક્ષેપની જરૂરિયાત

- આક્રમક વર્તન સાથે સંબંધિત મનોવૈજ્ઞાનિક પરિબલો

(2) વધુ પડતા નિયંત્રિત બાળકો

1. પીછેહઠ પામેલા બાળકો

આ વધુ પડતા નિયંત્રિત બાળકોનો એક પ્રકાર છે. તેમના વર્તનો સામાન્ય રીતે ચિંતા અને ભઈયુક્ત હોઈ છે. તેઓએ મોટાભાગની પ્રવૃત્તિઓમાંથી પોતાની જાતને પાછી ખેંચી લીધી હોઈ છે.

1. પીછેહઠ પામેલા બાળકોની લાક્ષણિકતાઓ

1. આવા બાળકો વિવિધ માત્રામાં ચિંતાતુરતા, ભયભીત અને પીછેહઠ પ્રદર્શિત કરે છે.
2. તેઓ અન્ય લોકો સાથે સંબંધ સ્થાપી કે રાખી શકતા નથી

3. તેઓ ભાષા અભિયોગ્યતા અને સમાજમાં પછાત હોય છે.

4. તેઓના કાર્યમાં એકધારાપણું હોય છે.

(3) પીછેહઠ સાથે સંબંધિત પરિબલો

3. બાળગુનેગારો

અર્થ : કોઈ પણ બાળક કે કિશોર જેનો વ્યવહાર સામાન્ય સામાજિક વ્યવહારથી ભિન્ન જાય તે તેને સમાજ વિરોધી કે બાળ ગુનેગારો કહે છે.

- બાળગુનેગાર બાળકોના મુખ્ય લક્ષણો
- બાળગુનેગારીનું સ્વરૂપ

*બાળ ગુનેગારોના કારણો

1. અયોગ્ય શિક્ષણ
2. સામાજિક કારણો
3. કૌટુંબિક કારણો
4. મનોવૈજ્ઞાનિક કારણો
5. શાળા સંબંધી કારણો
6. શારીરિક કારણો

બાળ ગુનેગાર માટે શિક્ષણ -શાળાની ભૂમિકા

1. પ્રેમભર્યો વ્યવહાર
2. શાળા પંચાયતની રચના
3. વિવિધ ક્લબની રચના
4. શૈક્ષણિક પ્રવચન
5. જરૂરી માર્ગદર્શન
6. વ્યક્તિગત માહિતી મેળવવી
7. નિદાન અને ઉપચાર કાર્ય
8. સમાજ ઉપયોગી કાર્ય
9. સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ
10. શાળાનું પર્યાવરણ
11. પરીક્ષા પદ્ધતિમાં ફેરફાર
12. જવાબદારીભર્યું કામની સોંપણી

વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકો માટે શાળાની ભૂમિકા

1. પ્રેમભર્યો વ્યવહાર
2. જરૂરિયાતો પુરી પાડવી
3. સામાજિક અભ્યાસ કરવો
4. વ્યક્તિગત માહિતી મેળવવી
5. પ્રવચન કાર્ય
6. વાલી સંપર્ક
7. નિદાન -ઉપચાર કાર્ય
8. લોકશાહીભર્યો વ્યવહાર
9. આત્મવિશ્વાસ

● વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકો માટે શિક્ષકની ભૂમિકા

1. વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ
2. પ્રેમભર્યો વ્યવહાર
3. વિદ્યાર્થીમંડળની રચના
4. જરૂરિયાતોની માહિતી મેળવવી
5. નિદાન ઉપચાર કાર્ય
6. સામાજિક અભ્યાસ કરવો
7. વાલીસંપર્ક
8. લોકશાહીભર્યો વ્યવહાર
9. વર્ગખંડમાં વિદ્યાર્થીઓની સામેલગીરી
10. સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં રસ લેતા કરવા
11. જવાબદારીભર્યું કાર્ય
12. શિક્ષણમાં રસ ઉત્પન્ન કરવો
13. વિવિધ પદ્ધતિનો ઉપયોગ

14. જરૂરી શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ

15. વ્યક્તિગત માહિતી મેળવવી

● વ્યક્તિગત ભિન્નતા એટલે શું?

1. વ્યક્તિગત ભિન્નતા એ વિશ્વ્યાપી ઘટના છે. આમ, વ્યક્તિગત ભિન્નતા એટલે વ્યક્તિની પોતાના બે લક્ષણોમાં ભિન્નતા તેમજ એક લક્ષણની બાબતોમાં બે વ્યક્તિઓમાં ભિન્નતા. ---- જોઈલટ
2. “શાળામાં ભણતા બાળકો શક્તિઓ અને રસ, અભિરુચિઓમાં ઘણી રીતે જુદા પડતાં હોય છે, છતાં આપણે તેમની સાથે એકસરખો વર્તાવ રાખીએ છીએ.. “ -----સ્કિનર
3. “વ્યક્તિત્વ એટલે સર્વ મનોશારીરિક લક્ષણોની સુગ્રથિત તરાહ. “

-ઓલપોર્ટ

- વ્યક્તિગત ભિન્નતાના લક્ષણો

1. શારીરિક રૂપ, રંગ આકાર અને સ્વરૂપ

2. બુદ્ધિ

3. કાર્યકુશળતા - કૌશલ્યો, કાર્ય કરવાની ગતિ

4. અભિરુચિઓ

5. પ્રકૃતિ -સ્વભાવ

6. મૂળવૃત્તિઓ

7. વ્યક્તિત્વ

પાછળ

8. જ્ઞાનપ્રાપ્તિ, ગ્રહણશક્તિ, ધારણ શક્તિ

9. સર્જનશીલતા

10. સ્મૃતિ

11. વિચાર

12. અભિયોગ્યતાઓ

13. અભિવ્યક્તિ શક્તિઓ

4. વ્યક્તિગત ભિન્નતાનું સ્વરૂપ

1. વ્યક્તિગત ભિન્નતાનું માપન શક્ય છે.
2. દરેકની બુદ્ધિની માત્રા ભિન્ન ભિન્ન હોય છે
3. વ્યક્તિગત ભિન્નતાની ઘટના સાર્વત્રિક છે
4. વિભિન્ન વિકાસ દર
5. વ્યક્તિગત ભિન્નતાનું દ્રશ્ય સ્વરૂપ
6. લક્ષણો બાબતમાં વ્યક્તિગત ભિન્નતામાં અસમાનતા
7. વ્યક્તિગત ભિન્નતાનું પ્રમાણ વધુ મોટું હોતું નથી
8. મોટા ભાગનાં શારીરિક અને માનસિક લક્ષણોની માત્રા સરેરાશની નજીક
9. વિકાસની અસર વ્યક્તિગત ભિન્નતા પર

વ્યક્તિગત ભિન્નતા પર અસર કરતાં પરિબલો

1. વારસો
2. વાતાવરણ
3. જાતીયતા
4. ઉંમર
5. આર્થિક સ્થિતિ
6. વ્યક્તિત્વ
7. સંસ્કૃતિભેદ
8. જ્ઞાતિભેદ
9. શિક્ષણ

- વ્યક્તિગત ભિન્નતાના ક્ષેત્રો

1. શારીરિક વિકાસ
2. સામાજિક વિકાસ
3. સાંવેગિક વિકાસ
4. ભાષા વિકાસ
5. નૈતિક વિકાસ
6. અભિયોગ્યતા
7. બુદ્ધિ
8. વલણ
9. અભિરુચિ
10. શૈક્ષણિક સિદ્ધિ

● **व्यक्तिगत भिन्नताओना प्रकारे**

1. शारीरिक भिन्नता तक्षवत
2. मानसिक भिन्नता
3. गति भिन्नता
4. स्वभावगत भिन्नता
5. सांवेगिक भिन्नता
6. व्यक्तित्वमां भिन्नता
7. विशिष्ट शक्तिओमां भिन्नता
8. चारित्र्यमां भिन्नता
9. शीभवानी क्रियामां भिन्नता
10. वियारोमां भिन्नता
11. रुचि के रसमां भिन्नता
12. वलणोमां भिन्नता

13. મૂલ્યોમાં ભિન્નતા

14. સામાજિક ભિન્નતા

15. જાતિગત ભિન્નતા

*વ્યક્તિગત ભિન્નતાના સંદર્ભે શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો

1. વિધાર્થીઓનું વર્ગીકરણ
2. વ્યક્તિગત શિક્ષણ
3. વર્ગમાં મર્યાદિત સંખ્યા
4. શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ
5. વિવિધ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ
6. ગૃહકાર્યનું આયોજન
7. રસ -રુચિ પ્રમાણે આયોજન
8. જાતીય તફાવતો પ્રમાણે આયોજન
9. આર્થિક પરિસ્થિતિ પ્રમાણે આયોજન
10. ગતિશીલ અભ્યાસક્રમ
11. માનસિક શક્તિ પ્રમાણે આયોજન

*વર્ગખંડ અને શિક્ષણમાં વ્યક્તિગત ભિન્નતાનો અમલ

1.વિદ્યાર્થીઓની શક્તિઓ વિશે પૂરતી માહિતી મેળવવી

2.જૂથ રચના

3.પરિવર્તનશીલ પાઠ્યપુસ્તકો

4.અધ્યાપન પદ્ધતિઓ

5.જરૂરી શૈક્ષણિક સાધનોના ઉપયોગ

6.ખાસ કાર્યક્રમો અપનાવવા

7.અન્ય બાબતો

*વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ પારખવા માટેની પદ્ધતિઓ

1. બુદ્ધિ કસોટીઓ
2. જ્ઞાનલબ્ધિ કસોટીઓ
3. વ્યક્તિત્વ માપન કસોટીઓ
4. વ્યક્તિ અભ્યાસ
5. અભિયોગ્યતા કસોટીઓ
6. વલણ માપદંડ
7. સંવેગ માપન

**વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ વાળા બાળકો માટે શિક્ષકની ભૂમિકા

1. પ્રેમભર્યો વ્યવહાર
2. વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ
3. વ્યક્તિગત શિક્ષણ
4. વર્ગમાં મર્યાદિત સંખ્યા
5. શિક્ષણ પદ્ધતિઓનું આયોજન
6. ગૃહકાર્યોનું આયોજન
7. લિંગભેદ મુજબ શિક્ષણ

8. ગતિશીલ અભ્યાસક્રમ

9. આર્થિક -સામાજિક પરિસ્થિતિ મુજબ શિક્ષણ

10. વધારાના વર્ગોની વ્યવસ્થા

11.શારીરિક ખામી પ્રત્યે ધ્યાન

12. વર્ગમાં શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ

13.રસ-રુચિ પ્રમાણે કાર્ય

- વ્યક્તિગત ભિન્નતાવાળા બાળકો માટે વર્ગખંડ વ્યવસ્થા

1. વ્યક્તિગત શિક્ષણ વ્યવસ્થા

2. વિવિધ અધ્યાપન પદ્ધતિઓનું આયોજન

3. જાતીય તફાવતો અનુસાર શિક્ષણ

4. વર્ગમાં મર્યાદિત સંખ્યા

5. વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ

6. શારીરિક ક્ષતિઓને ધ્યાનમાં રાખી શિક્ષણનું આયોજન

7. ગૃહકાર્યનું આયોજન

પાછળ

8. ગતિશીલ અભ્યાસક્રમ

9. બેઠક વ્યવસ્થા

10. ભૌતિક સગવડતાઓ

11. જરૂરી શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ

- સરકારી યોજના

1. પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજના
2. અટલ પેંશન યોજના
3. પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના
4. પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વિમા યોજના
5. પ્રધાનમંત્રી સાંસદ આદર્શ ગ્રામ યોજના
6. પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ વિમા યોજના
7. સ્વચ્છ ભારત અભિયાન

8. દીનદયાલ ઉપાધ્યાય ગ્રામજયોતિ યોજના

9.કૃષિ આમદની વિમા યોજના

10.જન ઔષધી યોજના

11.મેક ઈન ઇન્ડિયા (સ્વદેશી ઉત્પાદન)

12.ડિજિટલ ઇન્ડિયા

13.ઐતિહાસિક શહેરનો વિકાસ

14.પ્રધાનમંત્રી કૌશલ્ય વિકાસ યોજના

15. સૂક્ષ્મ એકમોનો વિકાસ અને પુનઃ ધિરાણ એજન્સી બેંક મુદ્રા બેંક

16. સુકન્યા સમૃદ્ધિ યોજના

17. સ્માર્ટ સીટી મિશન

18. નવીનીકરણ અને શહેરી પરિવર્તન માટેનું મિશન